

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO
FONDO BIUDŽETO 2018 METŲ PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto projektas (toliau – Biudžeto projektas) parengtas, vadovaujantis galiojančiomis Lietuvos Respublikos teisės aktų normomis: Valstybinio socialinio draudimo įstatymu, Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sandaros įstatymu, Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymu, Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymu, Nedarbo socialinio draudimo įstatymu, Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymu, Pensijų sistemos reformos įstatymu, Pensijų kaupimo įstatymu bei Lietuvos Respublikos vyriausybės teikiamais įstatymų pakeitimų projektais, kuriuose nuo 2018 m. numatoma:

- Pensijų socialinio draudimo įmokų draudėjui (22,3 proc.) grindų iki MMA įvedimas (papildomos VSD įmokos – 68 mln. Eur);
- Savarankiškai dirbančių asmenų mokestinės bazės ir lengvatų naikinimas (papildomos VSD įmokos – 13,7 mln. Eur).

Biudžeto projekte taip pat įvertintas numatomas pensijų indeksavimas 2018 - 2020 m. Projektas parengtas, atsižvelgiant į Finansų ministerijos paskelbtą šalies ekonominės raidos scenarijų 2018 – 2020 m.

Fondo biudžeto pajamos 2018 m. apskaičiuotos, taikant bendrą draudėjų 27,5 proc. ir apdraustųjų 3,0 proc. valstybinio socialinio draudimo įmokų (toliau – socialinio draudimo įmokos) tarifus, kuris atskiroms socialinio draudimo rūšims pasiskirsto taip:

Draudėjų įmokų tarifai:

1) pensijų socialiniam draudimui	22,3 proc.
2) ligos socialiniam draudimui	1,4 proc.
3) motinystės socialiniam draudimui	2,2 proc.
4) nedarbo socialiniam draudimui	1,4 proc.
5) nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiniam draudimui	0,2 proc. (0,18-1,8 proc.)

Siekiant sumažinti neigiamą ligos socialinio draudimo rūšies balansą, įmokų tarifas nedarbo socialiniam draudimui mažinamas 0,2 proc. punktais ir nukreipiamas ligos socialiniam draudimui, dėl to bendras draudėjo socialinio draudimo įmokų tarifo dydis nesikeičia ir išlieka 27,5 proc.

Bendras apdraustųjų įmokos tarifas pensijų socialiniam draudimui – 3,0 proc.

Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo (toliau – nelaimingų atsitikimų darbe socialinis draudimas) įmokos tarifas diferencijuojamas pagal Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. liepos 7 d. įsakymu Nr. A1-387 patvirtintą Draudėjų priskyrimo nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įmokos tarifų grupėms metodiką. Išskiriamos keturios šios įmokos tarifų grupės: I grupė – 0,18 proc., II grupė – 0,43 proc., III grupė – 0,9 proc., IV grupė -1,8 proc. Šalies bendrasis (vidutinis) nelaimingų atsitikimų darbe socialinio draudimo įmokos tarifas - 0,2 proc.

Pensijų socialinio draudimo įmokos dydis bendrajai pensijų daliai – 12,6 proc. nuo apmokestinamų pajamų, o pensijų individualiai daliai – 12,7 proc. (iš jų 9,3 proc. senatvės pensijos individualiai daliai) nuo apmokestinamų pajamų.

Pajamos

Prognozuojamas 2018 m. apdraustų asmenų skaičius bus 1 444,0 tūkst. žm., t.y. 0,6 proc. arba 8,3 tūkst. žm. didesnis nei 2017m. laukiama.

Apdraustųjų, draudžiamų visomis socialinio draudimo rūšimis, skaičius mažės 0,3 proc. arba 3,8 tūkst. žm. ir sieks 1 330,2 tūkst. žm.

Prognozuojama, kad 2018 m. vidutinės mėnesio apdraustųjų pajamos, neįvertinant įstatymų pataisų įtakos, palyginus su 2017 m., padidės 6,2 proc. ir bus 772 Eur.

Prognozuojama, kad apdraustųjų, draudžiamų visomis socialinio draudimo rūšimis, metinė draudžiamųjų pajamų bazė, neįvertinant siūlomų pataisų įtakos, bus 12 322 972,8 tūkst. Eur arba 5,9 proc. didesnė nei 2017 m. laukiama.

Draudėjų socialinio draudimo įmokos bus 3 613 665 tūkst. Eur, 7,9 proc. arba 264,6 mln. Eur. didesnės nei 2017 m. laukiama. Didžiausia draudėjų socialinio draudimo įmokų dalis, t.y. 79,7 proc. arba 2 881 201 tūkst. Eur bus skirta pensijų socialiniam draudimui, 5,0 proc. arba 180 289 tūkst. Eur – ligos socialiniam draudimui, 7,8 proc. arba 283 629 tūkst. Eur – motinystės socialiniam draudimui, 5,0 proc. arba 180 411 tūkst. Eur – nedarbo socialiniam draudimui, 0,7 proc. arba 25 775 tūkst. Eur – nelaimingų atsitikimų darbe socialiniam draudimui, 1,8 proc. arba 62 360 tūkst. Eur – asmenų draudimui valstybės lėšomis: pensijų, nedarbo, nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų, ligos, motinystės socialiniam draudimui. Prognozuojama, kad valstybės lėšomis draudžiamų asmenų skaičius nesikeis ir bus apie 69,8 tūkst. žm.

Apdraustųjų socialinio draudimo įmokos pensijų socialiniam draudimui bus 379 698 tūkst. Eur, 7,4 proc. arba 26,3 mln. Eur didesnės nei 2017 m. laukiama.

Numatoma, kad savarankiškai dirbančių asmenų socialinio draudimo įmokos, įvertinus siūlomas įstatymų pataisas, bus 113 447 tūkst. Eur arba 14,3 proc. didesnės nei 2017 m. laukiama. Savarankiškai dirbančių asmenų, mokesčių socialinio draudimo įmokas, skaičius 2018 prognozuojama padidės apie 12 tūkst. ir bus 53,0 tūkst.

Savanoriškai apsidraudusių asmenų socialinio draudimo įmokos išliks stabilios apie 9 tūkst. Eur., nes savanoriškai apsidraudusių asmenų skaičius prognozuojama nesikeis ir bus 0,1 tūkst. žm.

Prognozuojama, kad apskaičiuota delspinigių, palūkanų ir baudų suma bus 1 765 tūkst. Eur, t.y. tokia pat kaip 2017 m. laukiama.

Asignavimų iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų suma bendrajai pensijos daliai kompensuoti bus 133 400 tūkst. Eur. Tai padengs 1 procento socialinio draudimo pensijų įmokų netektis dėl nuo 2017 m. liepos mėn. sumažėjusio pensijų įmokų tarifo.

Veiklos pajamos ir iš įtraukto į Fondo apskaitą turto gaunamos pajamos, numatant gauti veiklos sąnaudų kompensavimo už įmokų surinkimą ir pervedimą į Fondus bei išmokų, finansuojamų iš valstybės biudžeto, skyrimą, mokėjimą ir pristatymą dėl sumažėjusių tarifų mažės 1,5 proc. bus 10 848 tūkst. Eur.

Prognozuojama 2018 m. **Fondo biudžeto pajamos** iš viso bus **4 252 832 tūkst. Eur**, t.y. 9,7 proc. (377,1 mln. Eur) didesnės nei 2017 m. laukiama, o neįvertinus 2017–2018 m. asignavimų sumų iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir kitų valstybės piniginių išteklių, pajamos 2018 m. bus didesnės 8,0 proc. (304,9 mln. Eur)

Išlaidos

Biudžeto projekte valstybinio socialinio draudimo pensijoms numatoma skirti 73,3 proc. visų išlaidų arba 2 939 297 tūkst. Eur, tai 315,9 mln. Eur arba 12,0 proc. daugiau nei 2017 m. laukiama. Šių išlaidų didėjimą sąlygoja bazinės pensijos padidinimas nuo 2017 m. spalio mėn. 10 Eurų iki 130 Eur (86,8 mln. Eur), pensijų dydžių perskaičiavimas pagal naujo Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo nuostatas (59,1 mln. Eur) bei numatomas pensijų didinimas (6,9 proc.) pagal apskaičiuotą indeksavimo koeficientą 2018 metams (170,0 mln. Eur.).

Prognozuojama, kad vidutinis senatvės pensininkų skaičius 2018 m. bus 587,4 tūkst. žm., t.y. dėl pensinio amžiaus didinimo sumažės 0,5 proc. (2,7 tūkst. žm.). Sugriežtinus netekto darbingumo nustatymo tvarką, netekto darbingumo (invalidumo) pensijų gavėjų skaičius 2018 m. mažės 2,3 proc. (4,6 tūkst. žm.) ir bus 196,3 tūkst. žm. Prognozuojama, kad našlių ir našlaičių (maitintojo netekimo) pensijas gaus 248,7 tūkst. žmonių arba 1,4 proc. (3,5 tūkst. žm.) mažiau nei laukiama 2017 m. Išstauto laiko, išankstinių senatvės pensijų gavėjų bei kompensacijų už ypatingas darbo sąlygas gavėjų skaičius 2018 m. neženkiai mažės. Visų mokamų valstybinio socialinio draudimo pensijų skaičius 2018 m. prognozuojama bus 1 043,9 tūkst. arba 1,1 proc. (11,7 tūkst.) mažesnis nei 2017 m. laukiama.

Atsižvelgiant į Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo nuostatas nuo 2018 m. sausio 1 d. nustatomas naujas bazinės pensijos dydis 152,92 Eur. Bazinė pensija padidės 22,92 Eur arba 17,7 proc. palyginus su 2017 m. gruodžio mėn.

Prognozuojama, kad 2018 m. vidutinė metinė senatvės pensija, turint būtinąjį stažą, bus 331,75 Eur, t.y. bus 40,68 Eur arba 14,0 proc. didesnė nei 2017 m. o , įvertinus pensijos didėjimą nuo 2017 m. spalio 1 d., 2018 m. pensija didės 30,15 Eur. arba 10,0 proc.

Vidutinės senatvės pensijos, turint būtinąjį stažą, ir apdraustųjų vidutinių mėnesio draudžiamųjų pajamų, nuo kurių skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos, santykis 2018 m. bus 43,0 proc. arba 3,0 procentinio punkto didesnis nei 2017 m. laukiama.

Prognozuojama, kad 2018 m. ligos socialinio draudimo išlaidos bus 297 937 tūkst. Eur, t.y. 25,4 mln. Eur arba 9,3 proc. didesnės nei 2017 m. atitinkamos išlaidos. Šių išlaidų didėjimą sąlygoja naujos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo nuostatos bei didėjantis apdraustųjų sergamumas. Šios draudimo rūšies išlaidos sudarys 7,4 proc. visų išlaidų.

Motinystės socialinio draudimo išmokoms 2018 m. numatoma panaudoti 308 769 tūkst. Eur, t.y. 20,4 mln. Eur arba 7,1 proc. daugiau nei 2017 m. Šios išlaidos sudarys 7,7 proc. visų Fondo biudžeto išlaidų, iš jų: motinystės išmokoms prognozuojama panaudoti 78 489 tūkst. Eur, t.y. 3,4 mln. Eur arba 4,6 proc. daugiau, vaiko priežiūros išmokoms – 216 148 tūkst. Eur, t. y. 15,9 mln. Eur arba 8 proc. daugiau, tėvystės išmokoms – 14 132 tūkst. Eur. t.y. 1,0 mln. Eur arba 7,7 proc. daugiau nei 2017 m.

Prognozuojamas vaiko priežiūros išmokų gavėjų skaičius padidės 0,9 proc. ir bus 44,4 tūkst. žm.

Nedarbo socialiniam draudimui numatomi 167 202 tūkst. Eur (4,2 proc. visų išlaidų), 13,4 mln. Eur arba 8,7 proc. daugiau nei 2017 m. laukiama. Iš jų: nedarbo socialinio draudimo išmokoms – 138 240 tūkst. Eur, 13,4 mln. Eur arba 10,7 proc. daugiau nei 2017 m. Nedarbo socialinio draudimo išmokų didėjimą įtakoja 2017 m. viduryje pakeistas Nedarbo socialinio draudimo įstatymas, pagal kurį buvo nuo 6 iki 9 mėn. prailginta išmokos mokėjimo trukmė ir sumažintas stažo reikalavimas nuo 12 mėn. per 24 mėn. iki 12 mėn. per 30 mėn. Prognozuojama, kad nedarbo socialinio draudimo išmokų gavėjų skaičius išliks beveik nepakitęs ir sieks 48 tūkst. asm., o vidutinė nedarbo išmoka padidės 12 proc. ir sieks 240 Eur. Užimtumo rėmimo priemonėms teikti 2018 m. numatoma skirti 28 962 tūkst. Eur, t.y. tiek pat kaip 2017 m.

Prognozuojama, kad išlaidos nelaimingų atsitikimų darbe socialiniam draudimui bus 27 268 tūkst. Eur, t.y. 0,7 proc. visų išlaidų. Išlaidos nelaimingų atsitikimų darbe socialiniam draudimui bus 11,1 proc. arba 2,7 mln. Eur didesnės nei 2017 m.

Lėšų, pervedamų į pensijų fondus, suma (pensijų fondams priskaičiuojama 2,0 proc. pensijų socialinio draudimo įmokų suma) bus 189 477 tūkst. Eur, t.y. 4,7 proc. visų išlaidų. Sutartis su pensijų kaupimo bendrovėmis bus sudarę apie 1302,0 tūkst. žmonių arba 97,9 proc. apdraustų visomis socialinio draudimo rūšimis asmenų. Lėšos, pervedamos į pensijų fondus, didėja 9,0 proc. arba 15,6 mln. Eur.

Prognozuojama, kad neatgautinos ir abejotina atgautinos sumos bus 6 000 tūkst. Eur arba 0,1 proc. visų Fondo biudžeto priskaičiuotų išlaidų.

Veiklos sąnaudos prognozuojamos, įvertinus Lietuvos Respublikos įstatymais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, Europos Sąjungos teisės aktais deleguotas funkcijas. Veiklos sąnaudas sudaro Fondo administravimo įstaigų finansavimo sąnaudos, ilgalaikio turto nusidėvėjimas (amortizacija) bei kitos Fondo veiklos sąnaudos.

Veiklos sąnaudos 2018 m. bus 76 396 tūkst. Eur, t.y. 115,6 mln. Eur arba 60,2 proc. mažesnės nei laukiama 2017 m. Šių išlaidų sumažėjimą sąlygoja Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sukauptos skolos perdavimas Lietuvos Respublikos valstybės biudžetui.

Fondo administravimo įstaigų finansavimo sąnaudos 2017 m. laukiama bus 75 304 tūkst. Eur, 2018 m. – 71 304 tūkst. Eur. t.y. 4,0 mln. Eur. arba 5,3 proc. mažesnės nei 2017 m. Fondo administravimo įstaigų sąnaudų dalis Fondo biudžeto išlaidose 2017 m. bus 2,0 proc., 2018 m. – 1,8 proc., o įvertinus 7 827 tūkst. Eur veiklos pajamų už pavestų kitų funkcijų vykdymą, sudaro 1,6 proc.

Nors nuo 2018 m. Fondo administravimo įstaigos perima eilę naujų funkcijų vykdymą (vaikų išlaikymo išmokų mokėjimą, darbo užmokesčio subsidijų karo prievolininkams, atlikusiems nuolatinę privalomąją pradinę karo tarnybą, mokėjimą, kai kurių valstybinių pensijų skyrimą), tačiau darbuotojų darbo užmokesčio fondas 2018 m. planuojamas 37 120 tūkst. Eur, t.y. 0,8 proc. mažesnis nei 2017 m. Darbo užmokesčio fondas sudaro 48,6 proc. visų veiklos sąnaudų.

Socialinio draudimo įmokoms už Fondo administravimo įstaigų darbuotojus 2018 m. reikės 11 500 tūkst. Eur. Socialinio draudimo įmokos sudaro 15,1 proc. visų veiklos sąnaudų.

Išlaidų prekių ir paslaugų įsigijimui planuojama 22 684 tūkst. Eur, t.y. 3,6 mln. Eur arba 13,7 proc. mažiau nei laukiama 2017 m. Išlaidos prekių ir paslaugų įsigijimui sudarys 29,7 proc. visų veiklos sąnaudų.

Didžiausią dalį prekių ir paslaugų įsigijimo išlaidų 31,0 proc. arba 7 030 tūkst. Eur sudaro sąnaudos už išmokų mokėjimo paslaugas.

Siekiant mažinti administracinę naštą verslui, skiriamas dėmesys pažangiausiems Fondo administravimo įstaigų klientų (draudėjų, apdraustųjų bei socialinio draudimo išmokų gavėjų) aptarnavimo metodams. Šiuo tikslu plėtojamas paslaugų teikimo elektroninėmis priemonėmis apimtys.

Fondo administravimo įstaigos, apdraustieji ir draudėjai naudojami šiomis sukurtomis taikomosiomis informacinėmis sistemomis: Elektronine draudėjų aptarnavimo sistema (EDAS), Elektronine nedarbingumo pažymėjimų tvarkymo sistema (EPTS), Elektronine gyventojų aptarnavimo sistema (EGAS), Finansų valdymo sistema (FVS), Dokumentų valdymo sistema (DVS), Užsienio išmokų bei E-formų duomenų, reikalingų įgyvendinti ES reglamentus dėl migruojančių asmenų socialinės apsaugos sistemų koordinavimo, rinkimo ir valdymo taikomąja sistema, Draudėjų, apdraustųjų ir socialinio draudimo įmokų apskaitos sistema, Socialinio draudimo išmokų skyrimo ir mokėjimo taikomąja sistema, Įmokų į pensijų kaupiamuosius fondus valdymo taikomąja sistema (PKF). Šių Fondo valdybos informacinių sistemų atskirų dalių sąveikai bei elektroninių paslaugų „vieno langelio“ principu realizavimui yra sukurta ir įdiegta integracinė terpė. Dėl siūlomų įstatymų pataisų naujų nuostatų bus koreguojama didelė dalis taikomųjų informacinių sistemų, kuriama nauja pensijų skirimo ir mokėjimo taikomoji sistema. Šių informacinių taikomųjų sistemų programinės įrangos priežiūrai, eksploatavimui bei vystymui 2018 m. reikės 7 700 tūkst. Eur, t.y. 33,9 proc. visų prekių ir paslaugų įsigijimo išlaidų.

Kompiuterinės, biuro ir kitos technikos priežiūros ir eksploatavimo sąnaudoms 2018 m. reikalinga 2 070 tūkst. Eur, t.y. 0,2 mln. Eur mažiau nei 2017 m.

Ženklių veiklos sąnaudų dalį sudaro ilgalaikio turto nusidėvėjimų (amortizacijos) sumos. 2018 m. šios išlaidos bus 5 000 tūkst. Eur ir sudarys 6,5 proc. visų veiklos sąnaudų.

2018 m. prognozuojamos **Fondo biudžeto išlaidos bus 4 012 346 tūkst. Eur**, t.y. 7,4 proc. (277,7 mln. Eur) didesnės nei laukiama 2017 m.

Einamųjų metų pajamos viršija išlaidas 240 486 tūkst. Eur.

Pinigų srautai ir kasos apyvartos lėšos

Įvertinus prognozuojamą apskaičiuotų Fondo biudžeto pajamų surinkimo lygį (98,7 proc.), apskaičiuotas ilgalaikio turto nusidėvėjimo sumas, grynujų pinigų srautų iš įprastinės veiklos rezultatas yra teigiamas 203 464 tūkst. Eur.

Iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto 2018 m. numatoma gauti 133 400 tūkst. Eur asignavimų bendrajai pensijos daliai kompensuoti dėl 1 proc. sumažinto socialinio draudimo pensijų įmokų tarifo.

Investicinei veiklai 2018 m. numatoma skirti 4 570 tūkst. Eur. t.y. 46,5 proc. arba 4,0 mln. Eur mažiau nei 2017 m. Vykdamas valstybinį socialinį draudimą ir kitas Fondo administravimo įstaigoms deleguotas funkcijas didėja būtinumas operatyviai keisti informaciją su kitomis žinybomis, Europos Sąjungos šalimis, plečiasi Fondo informacinių taikomųjų sistemų skaičius ir jų integracija su išorinėmis informacinėmis sistemomis, įgyvendinant elektroninės valdžios koncepciją. 2018 m. numatoma įsigyti naują įmokų rizikos valdymo modulį, PĮ išėities kodo valdymo paslaugų programinę įrangą, sukurti naują DVS versiją.

Nematerialaus turto įsigijimui 2018 m. būtina skirti 2 690 tūkst. Eur, iš jų 1 190 tūkst. Eur – programinės įrangos licencijoms ir 1 500 tūkst. Eur programinei įrangai.

Ilgalaikiam materialiajam turtui įsigyti reikės 2 138 tūkst. Eur, iš jų 1 008 tūkst.Eur – kompiuterinei technikai, 650 tūkst. Eur – statybai ir rekonstrukcijai, 480 tūkst. Eur – kitam ilgalaikiam turtui.

Pardavus ilgalaikį materialųjį turtą 2018 m. planuojama gauti 258 tūkst. Eur.

Prognozuojama, kad 2017 m. pabaigoje Fondo negrąžintų skolintų lėšų suma bus 3,7 mlrd. Eur. Ši sukaupta skolintų lėšų suma 2017 m. pabaigoje bus perduota Lietuvos Respublikos valstybės biudžetui.

Lėšų likučiai sąskaitose 2018 metais, įvertinus išlaidų sumas ir suformuotas kasos apyvartos lėšas, padidės 198 894 tūkst. Eur, t.y. nuo 193 616 tūkst. Eur metų pradžioje iki 392 510 tūkst. Eur metų pabaigoje.

Pinigų cirkuliacijai užtikrinti 2018 m. būtinos 174 459 tūkst. Eur kasos apyvartos lėšos, iš jų 16 100 tūkst. Eur atidėjiniai pensijų kaupimo sąskaitoje.

Fondo sukauptas rezultatas 2017 m., įvertinus paimtų paskolų perdavimą valstybės biudžetui, bus nulis, o 2018 m. bus teigiamas 240 486 mln. Eur (žr. 5 lentelė).

Socialinės apsaugos ir darbo ministras

Linas Kukuraitis